

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران

اداره کل آموزش و پرورش استان تهران

آموزش و پرورش منطقه ۱۵

عنوان اقدام پژوهشی :

چگونه توانستم اطلاعات دانش آموزان را، در مورد تاثیر شبکه های اجتماعی افزایش دهم

نام و نام خانوادگی مجری اصلی : زهرا سخاابی

پست سازمانی : دبیر رشته تحصیلی : زبان و ادبیات عرب آخرین مدرک تحصیلی : لیسانس

نام واحد آموزشی : هنرستان پتول آقامحمدی سمت فعلی : دبیر عربی شماره پرسنلی : ۱۱۵۹۰۶۶۱

شماره همراه : ۰۹۱۲۴۷۱۱۶۵۳

باسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران

اداره کل آموزش و پرورش استان تهران

آموزش و پرورش منطقه ۱۵

عنوان اقدام پژوهی :

نام و نام خانوادگی مجری اصلی :

پست سازمانی : دبیر رشته تحصیلی : زبان درسیه آخرین مدرک تحصیلی : لیسانس

نام واحد آموزشی : دبیرستان نمونه دولتی سمت فعلی : دبیر عربی شماره پرسنلی : ۱۱۵۹۰۶۶۱ شماره همراه : ۰۹۱۲۴۷۱۱۶۵۳

نام و نام خانوادگی همکار اقدام پژوهی :

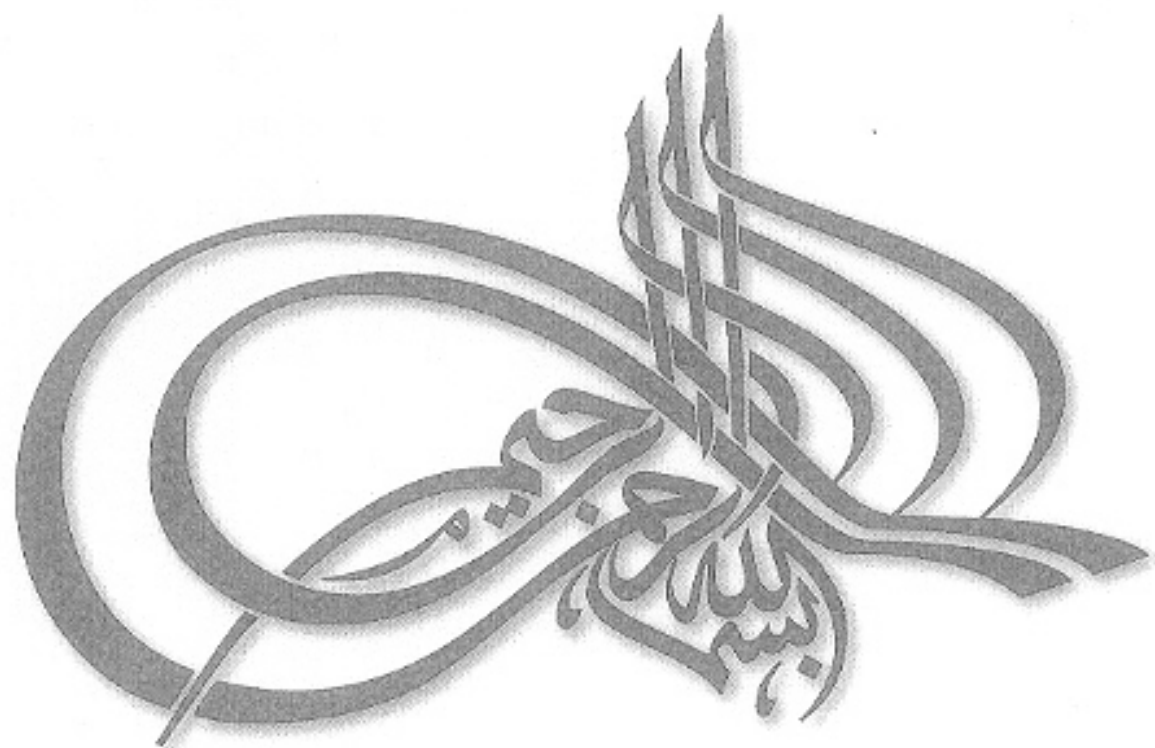
پست سازمانی : رشته تحصیلی : آخرین مدرک تحصیلی :

نام واحد آموزشی : سمت فعلی : شماره پرسنلی :

نام و نام خانوادگی همکار اقدام پژوهی :

پست سازمانی : رشته تحصیلی : آخرین مدرک تحصیلی :

نام واحد آموزشی : سمت فعلی : شماره پرسنلی :

چکیده

زمینه وهدف پژوهش: شبکه های اجتماعی در کنار مزایای بی شمارش، معایبی نیز دارد که عدم آشنایی کامل با فضای مجازی می تواند آسیب هایی را برای دانش آموزان به بار آورد. این مقاله در صدد بوده است تا برخی از معایب و تهدیدات موجود در شبکه های اجتماعی مجازی و نیز فرصت ها و مزایای شبکه های اجتماعی نوین و پیامدها و کارکردهای آن در زندگی روزمره و سبک زندگی دانش آموزان و تاثیرات آن بر کنش های روزمره، استنباط خود و نیز روابط اجتماعی شان را معرفی و راهکارهایی جهت مقابله و کاهش آسیب ها ارائه نماید. روش تحقیق: از طریق اسنادی به بررسی مبانی نظری و ادبیات پژوهشی موجود پیرامون تحقیق پرداخته شده است.

یافته ها: در این مقاله پس از طرح جایگاه مدرسه به عنوان مهم ترین واحد آموزشی، گسترش فراگیر شبکه های اجتماعی و طرح آن در قالب فرصت ها و تهدیدها به آسیب های نو پدید ناشی از شبکه های اجتماعی و مزایای آن پرداخته شده است. والدین چندان با فضای مجازی آشنایی ندارند و فرزندان آنها جهت برقراری تماس با دوستان قدیمی و یافتن دوستان جدید و به اشتراک نهادن اطلاعات شخصی و موضوعات مورد مورد علاقه شان در شبکه های اجتماعی مجازی عضو می شوند و اغلب نیز از خطراتی که در کمین آنهاست، آگاه نیستند؛ لذا راهکارهایی جهت مقابله و کاهش تهدیدات اینترنتی در ابعاد فرهنگی و آموزشی با توجه به هنجارهای جامعه ارائه شده است.

نتایج: در این پژوهش، ضمن برجسته ساختن اهمیت جوانان و دانش آموزان و مورد تهدید فرار گرفتن آنها از سوی شبکه های اجتماعی، پیشنهاداتی به منظور آشنایی هر چه بیشتر دانش آموزان با تهدیدات فضای مجازی و استفاده صحیح از فضای مجازی ارائه شده است.

کلید واژه ها: شبکه های اجتماعی، اعتقادات دینی، آسیب ها، فرصت ها، هویت، سبک زندگی

امروزه شبکه های اجتماعی، مهد تمدن ها و فرهنگ های مختلف بشری است. وجود زبان های مختلف در رسانه های اجتماعی، امکان حضور تمام افراد جامعه را فراهم می کند که می تواند فرهنگ حاکم بر جامعه خود را به معرض دید عموم برگذارند.

مفهوم شبکه اجتماعی اولین بار در سال ۱۹۴۰ در انسان شناسی توسط راد کلیف براون معرفی شد. سپس در اواسط دهه ۱۹۵۰ این مفهوم توسط بوت وبارنز مورد استفاده قرار گرفت (کوپر، ۱۹۸۹، به نقل از چلی، ۱۳۷۳: ۱۰). شبکه های اجتماعی مجازی میتوان گفت سایت هایی هستند که از یک سایت ساده مانند موتور جستجوگر با اضافه شدن امکاناتی مانند چت وایمیل و امکانات دیگر خاصیت اشتراک گذاری را به کاربران خود ارایه میدهند (سلطانی فر، ۱۳۸۹: ۵۳)

سایت های شبکه های اجتماعی مبتنی بر وب با ابا اتصال مردم یا گروه ها به یکدیگر سبب به اشتراک گذاری اطلاعات از طریق اینترنت می شوند.

الیسون و بوید معتقدند شبکه های اجتماعی مجازی خدمات متنی بر وبی هستند که اجازه می دهند افراد بتوانند:

- ۱- در چهار چوب یک سیستم مشخص پروفایل های عمومی و نیمه خصوصی بسازند
  - ۲- با سایر کاربرانی که در آن سیستم وجود دارند به تبادل نظر و اطلاعات بپردازند
  - ۳- لیست پیوند های خود و دیگرانی که در آن سیستم هستند را مشاهده کنند (الیسون و بوید، ۲۰۰۷: ۲۱۱)
- در واقع شبکه های اجتماعی اینترنتی برای افزایش و تقویت تعاملات اجتماعی در فضای مجایی طراحی شده است. به طور از طریق اطلاعاتی که روی پروفایل افراد قرار می گیرند مانند عکس کاربر، اطلاعات شخصی و علایق (که همه این ها اطلاعاتی را در خصوص هویت فرد فراهم می آورد) برقراری ارتباط تسهیل می گردد.

کاربران می توانند پروفایل های دیگران را ببینند و از طریق برنامه های کاربردی مختلف مانند ایمیل و چت با یکدیگر ارتباط برقرار کنند (پمپک و همکاران، ۲۰۰۹: ۲۸۸).

این شبکه ها با عضو گیری های رایگان از کاربران توانسته اند در جریان سازی های مختلف نقشی اساسی داشته باشند. مهم ترین این شبکه ها بر اساس بیشترین مخاطب عبارت اند از: فیس بوک، مای اسپیس، اورکات، توئیتر، فرندفید، (الکس، به نقل از کیا ونوری مزد آبادی، ۱۳۹۱: ۱۸۲)

در ایران نیز برخلاف فیلتر بودن شبکه های اجتماعی فیس بوک، بسیاری از دانش آموزان به دلیل متنوع بودن فضای این شبکه در برقراری ارتباط، تبادل آزادانه اطلاعات و وجود نداشتن عرصه عمومی عضو این شبکه شده اند. (عاملی، ۱۳۸۹: ۳۰۴)

گسترش سریع فراگیر شبکه های اجتماعی در بین دانش آموزان پرسش هایی را در باره پیامدهای احتمالی آنها برای کاربران و جامعه پدید آورده است. این فناوری ها، سبک های زندگی دانش آموزان را بسیار تغییر داده است. بنابراین یک مساله جالب توجه این است که دانش آموزان هویت خود را در جهان فناوری می سازند.

سوالات تحقیق

سوال اساسی تحقیق این است که:

- چه عوامل اجتماعی بر گرایش دانش آموزان به شبکه های اجتماعی مجازی تاثیر دارند؟
- چه رابطه ای بین عوامل اجتماعی و گرایش دانش آموزان دختر به شبکه های مجازی وجود دارد؟
- شبکه های اجتماعی چه تاثیری بر سبک زندگی دانش آموزان دارند؟

این تحقیق با این نظریه پیش رفت که:

- ۱- بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی و گرایش به شبکه های اجتماعی-تفاوت معناداری وجود دارد
- ۲- بین اعتقادات دینی و گرایش به شبکه های اجتماعی مجازی رابطه وجود دارد.
- ۳- بین اعتماد اجتماعی و گرایش به شبکه های اجتماعی مجازی رابطه وجود دارد
- ۵- بین دیدگاه های خانواده و گرایش به شبکه های اجتماعی مجازی رابطه وجود دارد

۱- مفهوم شبکه های اجتماعی

برخی صاحب نظران به جای استفاده از واژه رسانه های اجتماعی با توجه به کارکرد شبکه ای این دسته از رسانه ها استفاده از واژه شبکه های اجتماعی را ترجیح می دهند.

هلم صدیق بنای معتقد است هر چند شبکه های اجتماعی واژه ای است که برای نامیدن گروهی از افراد که در میان خود دارای ارتباط وسیع تر و مستمر هستند و یک حلقه منسجم ارتباطی را تشکیل می دهند، به کار می رود. اما این واژه امروز عمدتاً برای نامیدن پایگاه های اینترنتی به کار می رود که افراد با عضویت در آن امکان دسترسی به اطلاعات سایر اعضا، آشنایی با علایق آن ها، به اشتراک تولیدات متنی، صوتی و تصویری و نیز تشکیل گروه ها بر اساس علایق مشترک با برخی از اعضای پایگاه پینا می کنند. (صدیق بنای، ۱۳۸۷)

شبکه های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از وب سایت های اینترنتی هستند. در این وب سایت، کاربران اینترنتی حول محور مشترکی به صورت مجازی با هم جمع می شوند و جماعت های آنلاین را تشکیل می دهند.

شبکه های اجتماعی، متناسب با نوع موضوع فعالیتشان امکانات دیگری را از قبیل خبر خوان های اینترنتی، بازی های آنلاین، قابلیت آپلود کردن ویدئوها و فایل های کامپیوتری و برقراری ارتباط با سایر رسانه های شخصی را نیز در گزینه هایشان دارند (قاسم زاده، ۱۳۹۰).

۱-۲ ویژگی شبکه های اجتماعی

برخی از مهم ترین ویژگی های شبکه های اجتماعی عبارت اند از :

- ۱- دسترسی سریع؛
- ۲- دسترسی سریع؛
- ۳- کم هزینه بودن؛
- ۴- چند رسانه ای بودن ؛
- ۵- جمع گرایی و شبکه سازی انسانی ؛

۶- تعامل گرایی ؛

۷- بهره گیری بدون نیاز به مهارت و تخصص ؛

۸- ارتباط فوری ؛

۹- پیوستگی و مناومت. (آذر بخش، ۱۳۹۱: ۱۰۰)

به منظور دسترس به هدف این مقاله در زمینه شناخت تاثیر نقش شبکه های اجتماعی در دانش آموزان، در ادامه به برخی کارکردهای رسانه در دنیای امروز می پردازیم.

۲- کارکرد های رسانه

۲-۱ تغییر شکل ارتباطات :

یکی از ویژگی های شبکه اجتماعی، تغییر شکل ارتباطات گفتگومانی است. در پایان دهه اول قرن بیستم شبکه های اجتماعی نظیر فیس بوک و توئیتر راه های برقراری ارتباط بین انسان ها را تغییر داده اند. به گفته متخصصان ارتباطات، شبکه های اجتماعی بیش از رابطه های چهره را کاهش می دهند و در مقابل به گسترش روابط مجازی و دیجیتالی کمک می کنند.

۲-۲ تعیین سطح سرمایه اجتماعی :

در این میان شبکه های اجتماعی اینترنتی خود به عنوان منبعی برای تعیین سطح سرمایه اجتماعی می تواند مورد سنجش قرار گیرد. اعتماد به عنوان سنگ بنای سرمایه اجتماعی و عامل تعیین کننده اجتماعی است. چرا که امروز اعتماد به شبکه های اجتماعی می تواند عاملی مهم برای میزان و نحوه استفاده از این شبکه ها باشد. قوانلو قاجار، ۱۳۹۰)

۲- عدم نیاز به حضور فیزیکی و بر آوردن نیازها :

نتایج مطالعات محققان مختلف نشان داده است که افراد با حضور در شبکه های اجتماعی و استفاده از گونه های مختلف رسانه های اجتماعی از مزایای حضور در این فضای مجازی نظیر حمایت اطرافیان ، اطلاعات ، عواطف و احساسات برخوردار شده و اغلب جوانب زندگی واقعی خود را که نیازمند حضور فیزیکی افراد در کنار یکدیگر نیست ، در این اجتماعات مجازی دارا هستند . (کوهن و ویلسن ، ۱۹۸۵ ، دینر ، سول ، لوکاس و اسمیت ، ۱۹۹۹ ، گو و گیرکین ، ۱۹۷۷ ، میروسکی و راس ، ۱۹۸۹ : ۱۴۰)

۲-۴ پویایی:

شبکه های اجتماعی مجازی محیط مساعدی را برای مشارکت افراد در جامعه مجازی ، برقراری روابط نمادین ، کشف مجدد خود و باز تعریف هویت دینی ، اجتماعی ، سیاسی و ... فارغ از محدودیت ها و عوامل سرکوب کننده از طریق تعاملات مجازی و نمادین فراهم می کنند . در ایران فضای مجازی به گونه ای دیگر در آمده است و آن شکل گیری عرصه ای برای ایجاد گسترش و تقویت روابط و مناسبات میان افراد با یکدیگر یا به تعبیر دیگر عرصه ای برای شکل گیری ، تقویت و شفاف شدن هنجارها و قواعد اخلاقی است . (رجیبی ، ۱۳۹۰)

۲-۵ ایجاد جامعه جدید :

شبکه های اجتماعی مجازی فضایی است که اجازه می دهد افراد در جامعه جدید زندگی کنند و در عین حال از مزایای کامیونیتی (جماعت) هم استفاده نمایند .

جایی که روابط چهره به چهره همدلانه و عاطفی در کنار روابط اقناعی قرار میگیرد . به عنوان مثال (هابر ماس) معتقد است قلمرو عمومی که او آن را سپهر عمومی یا عرصه عمومی می خواند ، در عصر مدرن احیا شده و در مکان هایی مانند قهوه خانه ، قرائت خانه هاو محافل بحث و گفت و گو تجلی یافته است . (پوریس ، ۱۳۹۰)

۲-۶ شبکه های اجتماعی و دانش آموزان

در واقع دو پرسش مطرح می شود که شبکه های اجتماعی چه تاثیری بر دانش آموزان دارند و نیز دانش آموزان چه استفاده ای از رسانهها می کنند. این پژوهش طیف وسیعی از دیدگاه های مثبت و منفی را در بر می گیرد. درانتر معتقد است که رابطه میان جوانان و رسانه ها دو شکل کلی به خود گرفته است: یکی گفتمان بدبینی فرهنگی و دیگری گفتمان خوشبینی فرهنگی.

ارزیابی منفی بین جوانان و رسانه ها به ویژه در مشاخره های عمومی به دنبال معرفی فناوری نوین رسانه ای دیده می شود. مشاخراتی که در نزدیکی مرز هراس رسانه ای قرار می گیرند. (درانتر، نقل از کلاتری و حسینی، ۲۰۰۰)

اکنون به برخی از مهم ترین فرصت ها می که دانش آموزان می توانند از طریق شبکه های مجازی به دست آورند، اشاره می کنیم:

- ۱) انتشار سریع و آزادانه اخبار و اطلاعات افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی؛
  - ۲) امکان عبور از مرزهای جغرافیایی و آشنایی با افراد، جوامع و فرهنگ های مختلف؛
  - ۳) شکل گیری و تقویت خرد جمعی؛
  - ۴) امکان بیان ایده ها به صورت آزادانه و آشنایی با ایده ها، فکرها و سلیقه های دیگران؛
  - ۵) کارکرد تبلیغ محتوا؛
  - ۶) ارتباط مجازی مستمر و سالم با دوستان و آشنایان؛
  - ۷) تبلیغ و توسعه ارزش های انسانی و اخلاقی در عرصه جهانی؛
  - ۸) یکپارچه سازی بسیاری از امکانات اینترنتی و وبی؛
- توسعه مشارکت های مفید اجتماعی؛
- ۹) افزایش سرعت در فرایند آموزش و ایجاد ارتباط شبانه روزی میان معلم و شاگرد؛ افزایش اعتماد، صمیمیت و صداقت در فضای سایبر. (سلیمانی پور، ۱۳۷۹: ۱۵-۱۹)

مبانی نظری تحقیق

هابر ماس جامعه اطلاعاتی و جهانی شدن رسانه ای را در قالب حوزه عمومی و همگانی مورد توجه قرار داده است. او اینترنت را محیطی می داند که یک حوزه و فضای عمومی را در جامعه فراهم کرده است. حوزه عمومی هابر ماس عرصه ای است که در آن حضور افراد در مباحث باز و علنی و کنش ارتباطی از طریق بیان و گفتگو تحقق می یابد (آذرنگ، ۱۳۸۲: ۶۵) و این حوزه فقط در جامعه های باز و مردم سالار شکوفا می شود قدرت در آن دخالتی ندارد و در این فضا گفت وگو ها به صورت آزادانه انجام شده و افراد می توانند مسایل مورد علاقه و حتی خصوصی خود را مطرح کنند.

در نگاه هابر ماس شبکه ارتباطی اینترنتی و مجازی که به عنوان یک حوزه عمومی مجازی است، بولی با این حال به شدت در حال رشد است (آذرنگ، ۱۳۸۲: ۳۷) به زعم هابرماس در تمام انسان های آزاد یکسری نیازهای اساسی و اصیل وجود دارد و این نیازها زمانی که فرد با دیگران صمیمانه وارد گفت و گویی شود کشف خواهد شد در محیط های تعاملی اینترنتی (ایمیل، وبلاگ، سایت های مختلف، چت روم و...) در واقع شرایط آرمانی مورد نظر هابر ماس به خوبی تحقق می یابد. در این محیط ها افراد معمولاً راحت تر میتوانند نیازهای خود را مطرح کنند و این طرح کردن نیازها باعث شکل گیری یک فضای گفت و گو و مباحثه می شود. کاربران در آن شبکه به گفت و گو می پردازند، احساسات خود را ابراز می کنند و از یکدیگر تاثیر می پذیرند (زنجانی زاده، ۱۳۸۴: ۱۲۶).

نظریه استفاده و رضامندی، به دنبال علل و انگیزه هایی است که مخاطب را وا می دارد، به طرق مختلف و اشکال گوناگون، از رسانه استفاده کند و بدان وسیله به ارضای نیازهای خود بپردازد (مهرداد، ۱۳۸۰: ۷۳).

نیازهایی مثل نیاز به هدایت، امنیت، کنش متقابل، و دوری از تنش و فراغت (مک کوایل، ۱۳۸۲: ۱۴۷) فرض اصلس نظریه استفاده و رضامندی این است که افراد مخاطب، کم و بیش به صورت فعال، دنبال محتوایی اند که بیشترین رضایت را فراهم کند. درجه این رضایت بستگی به نیازها و علایق فرد دارد. هر قدر

افراد بیشتر احساس کند که محتوای واقعی نیاز آنان را برآورده می کند احتمال اینکه آن محتوا را انتخاب کنند بیشتر است. و بنابراین در این شبکه های اجتماعی به ارضای نیازهای خود می پردازند (مهدی زاده، ۱۳۸۷:۶۹)

از نظر گیدنز اعتماد در جوامع ماقبل نوین از اهمیت کمتری در مقایسه با جوامع نوین برخوردار است. چرا که افراد هر چه فاصله زمانی-مکانی بیشتری از هم داشته باشند، به اعتماد بیشتری نیاز خواهند داشت. در جوامع ماقبل نوین که خصیصه محلی و بومی دارند و کنشهای متقابل بیشتر در سطح محلی و رو در رو رخ می دهند در روابط اجتماعی افراد چنان صراحت و شفافیتی به چشم می خورد که نیازی به اعتماد ندارند، زیرا اعتماد به طور طبیعی وجود دارد اما در جوامع بزرگ و گسترده که روابط کمتر با یکدیگر آشنایی چهره به چهره دارند، به اعتماد از طریق نظامهای پولی و حقوقی بسیار نیازمند هستند (به نقل از روبرتز، ۱۳۸۶: ۷۶۷)

مطالعات انجام شده در داخل و خارج کشور

حافظ نژاد (۱۳۸۹) پژوهشی با عنوان تاثیر عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی بر میزان گرایش به استفاده از اینترنت در بین دانش آموزان انجام داد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که بین جنسیت و محل سکونت، شغل، درآمد، سطح تحصیلات و نگرش والدین با استفاده از اینترنت رابطه معنی دار است.

آقائوری (۱۳۹۰) پژوهشی تحت عنوان بررسی انگیزه تمایلات کاربران اینترنتی برای عضویت در فیسبوک و تاثیر آن بر سرمایه اجتماعی انجام داده است. نتایج پژوهش نشان داد که بین میزان سرمایه اجتماعی کاربران شبکه اجتماعی با میزان استفاده از آن تفاوت معنا دار وجود دارد و این همبستگی در حد بالایی است. همچنین بین استفاده از اینترنت (شبکه اجتماعی) و سرمایه اجتماعی ارتباط وجود دارد و میزان این ارتباط نیز در حد متوسطی قرار دارد.

جونسون (۲۰۰۸) در مطالعه ای به دنبال این هدف که چه چیزی در سایت های مورد نظر وجود دارد که شخص را تحریک به ماندن در فضای شبکه می کند اقدام به مصاحبه با کاربران شبکه ها نموده و خصوصیات شخصی،

باور ها، ارزیابی رفتار نیاز ها و عوامل انگیزشی افراد را شناسایی کرده است. این مطالعه تعیین نمود که حفظ تماس دلیل اصلی استفاده افراد از فیسبوک است.

ادموند اوکلاهاما (۲۰۱۰) پژوهشی با عنوان نقش کاربردی فیسبوک: نیاز ها روان شناختی و اجتماعی انجام داده است. در این پژوهش که با استفاده از روش پیمایش انجام گرفته، پرسشنامه ساخته ابزار جمع آوری اطلاعات بوده است. ادموند اوکلاهاما مهم ترین این پژوهش را بررسی انگیزه های روان شناختی و اجتماعی کاربران در استفاده از فیسبوک بیان کرده است. نتایج این پژوهش نشان می دهد که در میان نیاز های روحی-روانی، نیاز به رقابت و استقلال با میزان استفاده از فیسبوک همبستگی مثبت داشته است. همچنین فیسبوک توانسته است تعادلی میان نیاز های اجتماعی و روانی کاربران ایجاد کند

روش تحقیق

پژوهش حاضر از آنجایی که به بررسی عوامل اجتماعی موثر بر گرایش به شبکه های اجتماعی می پردازد لذا تحقیق از ماهیت توصیفی برخوردار است.

جامعه آماری این پژوهش را دانش آموزان دختر متوسطه دوره دوم شهر تهران و دبیرستان لقمان حکیم در سال تحصیلی (۱۳۹۵-۱۳۹۶) تشکیل دادند که تعداد کمی آن ها ۳۰۰ نفر بود. در پژوهش حاضر انتخاب نمونه به روش تصادفی ساده انجام شده بر این اساس تعداد نمونه برای انجام این پژوهش ۲۷۸ نفر تعیین گردید و با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای اطلاعات لازم از آن ها بدست آمد.

در این پژوهش از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است برای طراحی سوالات این پرسشنامه از طیف پنج گزینته ای لیکرت استفاده گردیده است که یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری به شمار می رود. به طوری که طیف گذاره ها خیلی زیاد با گویه امتیاز ۵ و خیلی کم و با گویه امتیاز ۱ تعلق می گیرد. روایی پرسشنامه حاضر، محتوایی است. لرای تعیین پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است (جدول ۱).

جدول ۱: تعداد گویه ها و مقادیر ضریب آلفای کرونباخ

ردیف	متغیر ها	تعداد گویه ها	ضریب آلفای کرونباخ
۱	گرایش به شبکه های اجتماعی مجازی	۱۲	۰,۸۲۱
۲	اعتماد اجتماعی	۹	۰,۷۷۴
۳	دیدگاه های خانواده	۵	۰,۷۵۸
۴	آزادی های اجتماعی	۶	۰,۵۸۸
۵	اعتقادات دینی	۷	۰,۸۵۵

جدول ۱- نتایج حاصل آمار توصیفی تحقیق

توزیع پاسخگویان بر حسب پایگاه اقتصادی اجتماعی

درصد	تعداد
پایین	۲۴۲
بالا	۳۶
جمع	۲۸۷

توزیع پاسخگویان بر حسب اعتقادات دینی

درصد	تعداد
زیاد	۱۳۲
متوسط	۸۰
کم	۶۶
جمع	۲۷۸

توزیع پاسخگویان بر حسب اعتماد اجتماعی

زیاد	۸۶	۳۰/۹
متوسط	۹۷	۳۴/۴
کم	۹۵	۳۴/۲
جمع	۲۷۸	۱۰۰

توزیع پاسخگویان بر حسب آزادی های اجتماعی

زیاد	۳۸	۱۳/۷
متوسط	۱۳۰	۴۶/۸
کم	۱۱۰	۳۹/۵
جمع	۲۷۸	۱۰۰

توزیع پاسخگویان بر حسب دیدگاه های خانواده نسبت به شبکه های اجتماعی

زیاد (مثبت)	۶۸	۲۴/۵
متوسط	۱۱۱	۳۹/۹
کم (منفی)	۹۹	۳۵/۶
جمع	۲۷۸	۱۰۰

توزیع پاسخگویان بر حسب گرایش به شبکه های اجتماعی مجازی

زیاد	۵۶	۲۰/۱
متوسط	۱۷۵	۶۲/۹
کم	۲۴	۱۵/۹
بی پاسخ	۳	۱/۱
جمع	۲۷۸	۱۰۰

نتایج آزمون تی مستقل نشان می دهد که میانگین میزان گرایش به شبکه های اجتماعی مجازی در بین دانش آموزان با پایگاه اقتصادی اجتماعی پایین برابر $37/5$ و در بین دانش آموزان با پایگاه اقتصادی اجتماعی بالا برابر $40/3$ بوده است. میزان گرایش به شبکه های اجتماعی در بین دو گروه از پایگاه اقتصادی پایین و بالا متفاوت از یکدیگر است. به طوری که میانگین میزان گرایش به شبکه های اجتماعی مجازی بین دانش آموزان با پایگاه اقتصادی پایین کمتر از میانگین میزان گرایش به شبکه های اجتماعی مجازی در بین دانش آموزان با پایگاه اقتصادی اجتماعی بالا است. این اختلاف با احتمال بیش از ۹۹ درصد معنادار است.

نتیجه گیری

دانستن از نیاز بشر است و دنیای مجازی اینترنت در حال حاضر به خوبی توانسته است این نیاز را پاسخ دهد و کاربران فضای مجازی در اینترنت به دنبال پاسخ سوال هایی هستند که در دنیای واقعی ممکن است هیچ گاه به آن دست نیابند .

فناوری اطلاعات با سرعت شگفت انگیزی تمامی ارکان حیات بشری از جمله مقوله نظم و امنیت و آرامش عمومی را دستخوش تحولات و دگرگونی های اساسی نموده است. (احمد وند و همکار ، ۱۳۸۵) .

حریم خصوصی افراد آن قدر اهمیت دارد که احترام به آن در قرن حاضر از مرزهای سنتی دین و اخلاق فراتر رفته و در بیشتر کشورهای جهان ضمانت قانونی پیدا کرده است ،اما شئون انسانی و اهمیت حفظ آن در فضای مجازی و امنیت اطلاعات مبادله شده با چالش هایی مواجه شده و سلامت اخلاقی و حتی جسمانی نوجوانان در جامعه به مخاطره افتاده است .

اکثر والدین نیز بدلیل عدم آشنایی با اینترنت و ظرفیت های آن و شبکه های اجتماعی و فناوری های نوین ارتباطی، از رفتار های آنلاین فرزندانشان در فضای مجازی اطلاعی ندارند همین مسأله راه را برای سیلانی اینترنتی باز می کند تا راحت تر بتوانند طعمه های خود را از میان افرادی انتخاب نمایند که به نوعی دچار انواع آسیب های اجتماعی هستند و بدون در نظر گرفتن تهدیدات و معایب این فضا به به دنبال تفریح در آن هستند. سیلانی اینترنتی افرادی آگه و آشنا با فناوری های نوین هستند که با هنرمندی تمام خود را افرادی موجه معرفی می کنند و چون در فضای مجازی امکان شناسایی آن وجود ندارد ، از کاربران ساده و نا آشنا به این محیط سوء استفاده می نمایند.

موارد سوء استفاده این افراد در فضای مجازی علاوه بر سوء استفاده های جنسی و مالی به موضوعاتی همچون دوست یابی ، سرمایه گذاری های اقتصادی با درآمد های کلان و زود بازده، تحصیل در دانشگاه های معتبر خارج از کشور و مسافرت به دیگر کشور ها مرتبط می شود.

در رسانه های اجتماعی مجازی، مقولات خطرناکی مانند سست نشان دادن بنیان خانواده، هم جنس گرایی و ... به چشم می خورد.

محتوای این گونه وبلاگ ها به طور معمول مشابه است و همه آن ها به ترویج دین زدایی و باور های قمیستی می پردازند و خصلت های نوجوانان مسلمان را هدف قرار می دهند.

عدم توجه کافی والدین به فرزندانشان نیز می تواند یکی از دلایل روی آوردن آن ها به چنین شبکه هایی باشد. مزایای فوق العاده اینترنت و فضای مجازی را نمی توان انکار کرد، زیرا در حال حاضر اینترنت و شبکه های اجتماعی ابزاری مناسب برای توسعه افکار و اندیشه ها بشری محسوب می شود به شرط آن که در راه صحیح استفاده شود.

افراد باید برای ورود به دنیای مجازی اطلاعات کافی در اختیار داشته باشند که دچار مشکلات مالی و اجتماعی نشوند.

ارتباطات سالم در فضای مجازی و لزوم هوشیاری دانش آموزان و خانواده ها نسبت به تهدیدات فضای سایبری در درجه نخست اولویت قرار داد.

پیشگیری از آسیب های اجتماعی و توجه والدین به رفتار فرزندان بسیار مهم می باشد و برای جلوگیری از فروپاشی خانواده ها ، والدین باید تا حدودی به فناوری های روز دنیا مسلط باشند و آگاه باشند که تغییر در رفتار فرزندان به معنای ایجاد تغییر در طرز فکر آن هاست و هنگامی که بنیان فکری و شخصیت آنها به صورت نا صحیح شکل گیرد . راه نفوذ شیادان به حریم خصوصی افراد باز می شود . لذا چنانچه خانواده ها نسبت به شیوه های جدید ارتباط فرزندان خود آگاهی و شناخت لازم و کافی را داشته باشند ، از انجام بسیاری از جرایم و ارتباطات پنهانی آنان جلوگیری به عمل می آید .

به منظور پیشگیری و کاهش آسیب های نو پدید در شبکه های اجتماعی راهکارهایی مطرح شده که در صورت اجرای به موقع و مناسب می توانند ثمر بخش واقع شوند :

- ۱- برگزاری جلسات آموزشی از سوی مصادر امور فرهنگی در مدارس به منظور آشنا نمودن و اطلاع رسانی به والدین در مورد شبکه های اجتماعی مجازی .
  - ۲- برگزاری کلاس های آموزشی در مدارس جهت اطلاع دادن به دانش آموزان در مورد مزایا و معایب شبکه های اجتماعی و نحوه صحیح استفاده از آنها .
  - ۳- آگاهی و هو شیاری بیشتر مسئولین اجرایی مدرسه در مورد جرایم اینترنتی و اقدام جهت نا کار آمد آمدن آنها در مدرسه
  - ۴- پخش آگهی های آموزنده از سوی اولیاء مدرسه جهت افزایش آگاهی خانواده ها در خصوص خطرات ناشی از شبکه های اجتماعی.
  - ۵- آگاه کردن اولیاء در مورد گذراندن اوقات بیشتری با فرزندان در فضای بیرون از خانه به طوری که فرزندان از نظر عاطفی احساس خلاء نکنند و جهت جبران این کمبود به شبکه های اجتماعی پناه ببرند .
  - ۶- تنظیم برنامه های کوتاه آموزشی درباره مزایا و معایب شبکه های مجازی از زبان دانش آموزان محبوبی که همه آنها را الگوی خود قرار می دهند .
  - ۷- استفاده از آموزه های دینی از جمله امر به معروف و نهی از منکر به عنوان نوعی کنترل اجتماعی هر شخص.
  - ۸- هتجار سازی های مثبت و ترویج فرهنگ استفاده از اینترنت و شبکه های اجتماعی مجازی.
- در مجموع لازم است تا همه افراد به ویژه کار شنا سان ،معلمان ،والدین واز همه مهم تر دانش آموزان دست به دست هم دهند تا از بروز حوادث تلخ و ناگوار در کشورمان جلوگیری شود .

پیشنهادها و راهکارها

- ۱- آزادی جوانان باعث می شود تا بیشتر به سمت شبکه های اجتماعی مجازی گرایش پیدا کنند . البته درگرایش به این شبکه ها اگر پیامد های مثبت را در نظر بگیریم یا این نتایج بیشتر مد نظر باشد اشکالی ندارد
- ۲- هر چه خانواده ها نگرش مثبت تری نسبت به شبکه های مجازی داشته باشند ،گرایش جوانان به این شبکه ها بیشتر است .
- ۳- باید استفاده در ست و مطابق با ارزش های اجتماعی جامعه از رسانه های جمعی و گروهی و یا رسانه های جدیدی مانند اینترنت در جامعه صورت گیرد .
- ۴- سوق دادن خانواده ها به سمت استفاده از شیوه های دموکراتیک همراه با اقتدار نسبی والدین جهت استفاده صحیح تر از شبکه های اجتماعی .

منابع

۱. آذر بخش، علی محمد. (۱۳۹۱). رویکرد نظری به تاثیرات شبکه‌های اجتماعی بر تولید ملی و اشتغال در میان جوانان فصلنامه مطالعات جوان و رسانه. شماره ۶، صص ۹۵-۱۱۶.
۲. آذرنگ، ع.ا. (۱۳۸۲). پدیده جهانی شدن وضعیت بشری و تمدن اطلاعاتی، تهران نشر آگه.
۳. آفانوری، س. (۱۳۹۰). بررسی انگیزه و تمایلات کاربران اینترنتی برای عضویت در فیسبوک و تاثیر آن بر سرمایه اجتماعی، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته تحقیق در ارتباطات اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
۴. ابری، انسیه (۱۳۸۷)، فضای مجازی عرصه ظهور خلاقیت، اولین کنفرانس خلاقیت و مهندسی و مدیریت نوآوری ایران.
۵. احمدوند، علی محمد، عطایی، امیر مسعود، (۱۳۸۵)، نقش فناوری اطلاعات در سیستم پلیس فضای مجازی جرایم با رویکرد راهبردی، دومین کنفرانس مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات.
۶. حافظ نژادی، (۱۳۸۹) تاثیر عوامل اجتماعی - اقتصادی - فرهنگی بر میزان گرایش به استفاده از اینترنت در بین دانش آموزان پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر.
۷. سلیمانی پور، روح الله. (۱۳۸۹). شبکه های اجتماعی؛ فرصت ها و تهدیدها. اطلاع رسانی و کتابداری، به آرد نور. شماره ۳۱، صص ۱۴-۱۹.

اداره کل آموزش و پرورش استان تهران

آموزش و پرورش منطقه ۱۵

تاییدیه اقدام پژوهی

بدینوسیله تایید می شود سرکار خانم / جناب آقای چهراسیمای

در طول سال تحصیلی ۹۶ - ۹۵ اقدام پژوهی خود را با

عنوان: چگونگی آشنایی اولیای دانش آموزان با روش تدریس در کلاس اجتماع
امراض دهم

در واحد آموزشی میرتول فرزند رسول آقامحمدی انجام داده اند.

نام و نام خانوادگی مدیر واحد آموزشی:

تاریخ: